

Η συγγραφέας Βικτώρια Μακρή συνομιλεί με τον Τάσο Αγγελίδη Γκέντζο αφήνοντας την πόρτα ανοιχτή και τα σκυλιά λυμένα...

Ο Τάσος Αγγελίδης Γκέντζος μισεί τις κλειδαρότρυπες και συνομιλεί με εκείνους τους εργάτες της τέχνης που του δανείζουν τα κλειδιά και τα αντικλείδια για τις πόρτες του νου και της ψυχής!

Β.Μ.: «Μην πείτε στη μαμά μου ότι είμαι διαφημιστής, της έχω πει ότι είμαι πιανίστας σε μπορντέλο».

1. Ένας από τους βασικούς στόχους μιας συνέντευξης είναι να φιλοξενήσει μέσα στις γραμμές της τις αλήθειες κι ένας δεύτερος να διαβαστεί από όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους. Φυσικά μέσω αυτής "διαφημίζεται" και αυτός που την παραχωρεί στο μέσο. Έχετε την ευκαιρία να διαφημίσετε ανοιχτά και ξεκάθαρα αυτό που θα θέλατε και να πείσετε τους αναγνώστες μας για την αλήθεια σας.

Δεν θα επιχειρούσα ποτέ να πείσω τους αναγνώστες για την αλήθεια μου, *είμαι ιδεολογικά αντίθετη προς κάθε μοντέλο marketing ανάμεσα στον συγγραφέα και τον αναγνώστη*, και ο τρόπος εξεύρεσης μιας καλής πειθούς σίγουρα υπεισέρχεται στα χωράφια του marketing. Θέλω με τον αναγνώστη να με συνδέει το 'μοντέλο' του φλερτ του έρωτα, να του μιλάω σιγανά, με γλυκύτητα, να εξομολογούμαι, να σιωπώ, να με ακούει, να προσπαθώ να διαισθανθώ το αντίκτυπο που έχουν τα λόγια μου μέσα του, να καίγομαι να μάθω αν του αρέσω...

2. Θα σας προκαλούσα να σκεφτείτε την μέχρι τώρα ζωή σας και να επιλέξετε στην συνέχεια να μας παρουσιάσετε τα ελαττώματα ή τα προτερήματά σας. Ξέρω πως όλοι οι άνθρωποι έχουν και ελαττώματα και προτερήματα. Στην παρούσα στιγμή θα με ενδιέφερε να επιλέξετε μόνο την αυτοσύσταση των προτερημάτων σας ή μόνο την αυτοσύσταση των ελαττωμάτων σας.

Είναι εξαιρετικά δύσκολο για μένα έως ακατόρθωτο να συγχωρέσω. Η έννοια της συγχώρεσης ήταν από πάντα ένα θέμα που με ζόριζε πολύ. Μόνο τη μάνα μου και τον πατέρα μου έχω συγχωρέσει στη ζωή μου, για πράγματα που οι αγαπημένοι μου από άγνοια έκαναν και με στενοχώρησαν. *Με στοιχειώνει η συγχώρεση.* Πονάω μέσα μου για άσχημες συμπεριφορές ανθρώπων απέναντί μου ενώ θα μπορούσα να τους είχα συγχωρέσει και το θέμα να είχε λήξει ακαριαία. Ως προτέρημα να αναφέρω ότι μπορείς να μου τηλεφωνήσεις στις τρεις το πρωί, να μου πεις 'πεινάω', να σηκωθώ από το κρεβάτι μου, να πάω στην κουζίνα, να φτιάξω μια αφράτη ομελέτα με γάλα, φέτα, ντομάτα και ρίγανη, να

έρθω με τις πυτζάμες στο σπίτι σου, να στη δώσω, να σε ρωτήσω αν θες κάτι άλλο, και μετά να επιστρέψω στο σπίτι μου και να ξαναπέσω στο κρεβάτι μου.

3. Δώστε μόνος σας έναν τίτλο από την ψυχή και το μυαλό σας για αυτή την συνέντευξη. Θα ήθελα αυτός ο τίτλος αρχικά να προβληματίσει τον αναγνώστη μας και στην συνέχεια να του δημιουργήσει την επιθυμία να διαβάσει τις απόψεις σας. Εφόσον καταφέρει να την διαβάσει μέχρι το τέλος... να του αφήσει και κάποιον προβληματισμό.

‘Μην πείτε στη μαμά μου ότι είμαι διαφημιστής, της έχω πει ότι είμαι πιανίστας σε μπορντέλο’.

Αγοράζω βιβλία και μόνο για τους τίτλους τους. Ένα από αυτά ήταν και το βιβλίο με το συγκεκριμένο τίτλο, του Γάλλου διαφημιστή Jacques-Segela, το περιεχόμενου του οποίου δεν με ενδιέφερε καθόλου γιατί απευθύνεται καθαρά στο χώρο της διαφήμισης, αλλά ο τίτλος του με είχε ξετρελάνει και το έχω ακόμα στη βιβλιοθήκη μου. Επίσης, παλιά αγόραζα δίσκους και μόνο για έναν στίχο τραγουδιού, όπως ‘Το Κοπερτί’ σε στίχους της Μαριανίνας Κριεζή και μουσική της Λένας Πάλτωνος, όπου σ’ έναν στίχο η Κριεζή λέει, ‘όλη η ζωή μου ήταν ένας χωρισμός’.

Έκανα όλον αυτό τον πρόλογο για να καταλήξω ότι, επιλέγω ως τίτλο αυτής της συνέντευξης τους δύο αυτούς τίτλους που ανέφερα πιο πάνω, δυο ατάκες από το χώρο του βιβλίου και της μουσικής, που θα ήθελα πάρα πολύ να είχα γράψει εγώ.

4. Αν δεν απαντήσετε σε κάποια από τις ερωτήσεις, κάτω από την ερώτησή μου θα βάλω μία παύλα. Θεωρώντας αυτόνομο πως όλες οι ερωτήσεις μου θα κινούνται στα πλαίσια της κοσμιότητας και θα έχουν να κάνουν με το μυαλό, την ψυχή και την ιδεολογία σας θεωρώ την αποφυγή μιας απάντησης ως αδυναμία έκφρασης και επικοινωνίας. Ποια είναι η δική σας άποψη περί του θέματος αυτού, αλλά και γενικότερα για την “ελευθερία” αυτού που παραχωρεί την συνέντευξη;

Το θέμα της ελευθερίας γενικότερα ήταν το θέμα με το οποίο καταπιάστηκα στο πρώτο βιβλίο μου, το ‘Ελεύθεροι Φυλακισμένοι’, όπου με πολύ λίγα λόγια καταλήγω μέσα από τις προσωπικές ιστορίες ενός φυλακισμένου και ενός περιπετρά ότι, η ελευθερία είναι καθαρά εσωτερική υπόθεση. Μπορεί κάποιος να σου παραχωρήσει μια συνέντευξη γράφοντας κατεβατά ολόκληρα για το πόσο μάγκας είναι και ότι δεν έχει γεννηθεί ακόμα ο άνθρωπος που θα του φιμώσει το στόμα, και από τις πρώτες αράδες κιόλας να γίνεται ολοφάνερο το πόσο εγκλωβισμένος είναι αυτός ο άνθρωπος στην ανάγκη του εγώ του για προβολή και επιβεβαίωση. Βέβαια, αν επιλέξει κάποιος - όπως λες - να μην απαντήσει σε κάποια ερώτηση, καλύτερα να το δούμε και αυτό μέσα από το λεπτό και ευαίσθητο πρίσμα της ελευθερίας και να σεβαστούμε την ανάγκη του να επικοινωνεί με τον τρόπο που αυτός επιθυμεί και επιλέγει, και να μην κριτικάρουμε την επιλογή του. Τότε και αυτός και εμείς, συνειδησιακά θα είμαστε εντάξει απέναντι σε αυτό που αποκαλείται ‘ελεύθερη βούληση’.

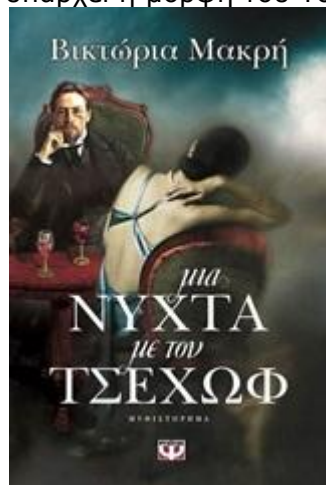
5. Όταν ρωτάς έναν συγγραφέα να σου αναφέρει κάποιο βιβλίο που του άρεσε μετρημένες είναι οι φορές που δεν απαντά αναμενόμενα. Αναφέρει κάποιο ξένο βιβλίο, αποφεύγει επιμελώς τους έλληνες συγγραφείς και τα βιβλία τους για να μην κακοκαρδίσει κανέναν και σχεδόν πάντα δεν σου λέει γιατί του άρεσε το συγκεκριμένο βιβλίο. Υπάρχει και η άποψη πως οι συγγραφείς μας δε διαβάζουν... Είμαι περιέργος τι θα σκεφτώ όταν θα διαβάζω την δική σας απάντηση.

Όταν θα διαβάζεις τη δική μου απάντηση θα σκεφτείς αγαπημένη μου Τάσο ότι εν μέρει έπεσα μέσα στην εκτίμησή σου. Θα σου αναφέρω κι εγώ βιβλίο ξένου συγγραφέα που μου άρεσε πολύ, αλλά όχι επειδή αποφεύγω να κακοκαρδίσω κάποιον Έλληνα, αλλά επειδή ‘Το Υπόγειο’ τυχαίνει να το έχει γράψει ο Ντοστογιέφσκι και όχι κάποιος συμπατριώτης μας. Όμως, να αναφέρω τη Λιλή Ζωγράφου ως υπερ-αγαπημένη μου συγγραφέα, να αναφέρω τους ποιητές

Αργύρη Χιόνη και Αργύρη Μπαρή που λατρεύω, κι επίσης τα διηγήματα 'Φόνισσα' και 'Έρωτας Στα Χιόνια' του Παπαδιαμάντη ότι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην επιλογή μου να εμπνεόμαι από ήρωες που ενδεχομένως μόνο αυτό το Υπέρτατο Ον, ο Θεός, μπορεί να κατανοήσει και να συγχωρέσει...

6. Η τέχνη ξεκινάει από το εξώφυλλο ενός βιβλίου ή από το εσωτερικό του; Το εσωτερικό του βιβλίου στην δική σας περίπτωση συμβαδίζει με το εξωτερικό ή βαδίζουν σε εντελώς αντίθετους δρόμους; Ανάμεσα στις απαντήσεις που θα μου δώσετε για αυτή την συνέντευξη θα βάλω και μερικά από τα εξώφυλλα των βιβλίων σας. Ποια έχετε να μου προτείνετε;

Μου έχουν αναφέρει άτομα που εργάζονται σε εκδοτικούς οίκους ότι, το εξώφυλλο ενός βιβλίου αποτελεί περίπου το 60% της αγοραστικής του επιτυχίας και το υπόλοιπο ποσοστό είναι όλα τα άλλα, σύμφωνα με τις έρευνες που κάνει παγκοσμίως η επιστήμη που αποκαλείται marketing. Και για να το λένε οι 'μαρκετίστες' κάτι θα ξέρουν, προφανώς είναι συμπέρασμα που προκύπτει από ερωτήσεις που έγιναν σε αναγνώστες. Η αλήθεια είναι ότι, όταν πρωτοπιάνεις ένα βιβλίο στα χέρια σου σε βιβλιοπωλείο που μπαίνεις, το κάνεις γιατί σε τράβηξε το εξώφυλλό του – κακά τα ψέματα. Εάν όμως θες την άποψή μου, την καθαρά προσωπική μου γνώμη, **η λογοτεχνία δεν θα έπρεπε να έχει 'πλουμιστά' εξώφυλλα**. Διότι στη λογοτεχνία το περιεχόμενο μετράει και όχι η 'βιτρίνα' του. Εάν είχα το δικαίωμα να επεμβαίνω στα εξώφυλλα των βιβλίων μου θα επέλεγα τη μορφή που είχαν τα παλιά κλασικά βιβλία: ένα μπλε σκούρο χρώμα, για παράδειγμα, ως φόντο, και με λεπτά ασημί γράμματα ο συγγραφέας και από κάτω ο τίτλος. Τίποτ' άλλο. Σαν τα τετράδια του σχολείου μας παλιά, με το μπλε εξώφυλλο και τη λευκή ετικέτα. Στα δικά μου βιβλία στέκομαι ιδιαίτερα στο εξώφυλλο του τελευταίου μου βιβλίου, 'Μια Νύχτα Με Τον Τσέχωφ', επειδή υπάρχει η μορφή του Τσέχωφ και ήταν δική μου επιλογή αυτό.

7. Η φιλοσοφία κάνει λόγο για την αυτοαναφορικότητα στην τέχνη. Στοιχεία από την προσωπική ζωή, την ιδεολογία, την προσωπική φιλοσοφία του συγγραφέα που περνούν με μίαν άλλη μορφή μέσω της τέχνης του στο ευρύ κοινό. Μπορείτε να μου υποδείξετε κάποια στοιχεία αυτοαναφορικότητας στο έργο σας.

Τα περισσότερα στοιχεία στα μυθιστορήματά μου και στα διηγήματά μου έχουν αναφορά στον ίδιο μου τον εαυτό, από αυτόν προέρχονται, και επιλέγω να εξωτερικεύω τον εαυτό μου με αυτόν τον τρόπο γιατί έχω κατανοήσει απόλυτα ότι η συγγραφή είναι θεραπεία, όταν καταγράφεις προσωπικά σου στοιχεία και τα παρατηρείς από την απόσταση του αναγνώστη σιγά – σιγά θεραπεύεσαι από τις όποιες εντάσεις, άγχη, παράπονα, κρυφές σκέψεις και ανεκπλήρωτες επιθυμίες έχεις. Ο περιπτεράς, στο πρώτο μου βιβλίο, το 'Ελεύθεροι Φυλακισμένοι' είμαι εγώ, καταγράφω στοιχεία που είχα κάποτε, κλεισίματος στον εαυτό μου. Επίσης, είμαι και ο φυλακισμένος, στο ίδιο βιβλίο, ο οποίος μέσα στο κελί του νοιώθει ελεύθερος γιατί ψυχικά έτσι αισθάνεται, και σε αυτόν τον ήρωα περιγράφω τον ιδεατό εαυτό, αυτόν που θέλω να είμαι, να νοιώθω δηλαδή ελεύθερη ανεξάρτητα

από τις συνθήκες που ζω. **Όλοι οι ήρωες των διηγήσεών μου έχουν κάτι από μένα**, ακόμα και όταν περιγράφω φίλους μου ή έναν ξένο άνθρωπο που συνάντησα τυχαία στο μετρό και δεν τον ξανά 'δα ποτέ, αλλά επηρεάστηκα από τη ματιά, καλή ή κακή, που μου έριξε...

8. Οι ερωτήσεις οφείλουν να ψάχνουν το γιατί και το πώς. Δε θεωρώ έξυπνες τις απαντήσεις που ξεφεύγουν με νηπιακά τεχνάσματα από την ουσία και δεν απαντούν στο ερώτημα. Έχοντας στον νου μου την ειδοποιό διαφορά... θα ήθελα λοιπόν να μου πείτε γιατί να επιλέξω να διαβάσω και τα δικά σας βιβλία ανάμεσα στα τόσα άλλα βιβλία που κυκλοφορούν σε βιβλιοπωλεία και διαδίκτυο.

Αυτή η ερώτηση με δυσκολεύει πολύ. Τίμια και καθαρά. Δεν μπορώ να απαντήσω... Είναι σαν να καλλιεργώ ντοματούλες στον κήπο μου με πολλή αγάπη και μεράκι, χωρίς φυτοφάρμακα και χρωστικές ουσίες, να πηγαίνω σ' ένα σούπερ μάρκετ να τις πουλήσω για να ζήσω, και να με βάζει ο διευθυντής να του πω γιατί να επιλέξει να αγοράσει τις δικές μου ντομάτες και όχι ενός άλλου, επίσης σπιτικού παραγωγού. Να πρέπει να μπω δηλαδή στη λογική να 'θάψω' κάποιον άλλον για να εξυψώσω εμένα, να γίνω ανταγωνιστική, που μόνο αυτό δεν είμαι - έχω χίλια άλλα ελαττώματα, αλλά ανταγωνιστικότητα όχι. **Το πιο σίγουρο ήταν ότι θα κοκκίνιζα, θα χαμήλωνα αμήχανη το κεφάλι, θα έπαιρνα τις ντοματούλες μου και θα επέστρεφα στο σπίτι άπραγη, και θα πήγαινα να τις δώσω στους πρόσφυγες στις πλατείες, μαζί με ζυμωτό ψωμί που επίσης θα έφτιαχνα.** Και θα το έπαιρνα απόφαση ότι θα πρέπει να βρω κάτι άλλο να κάνω για να βιοπορίζομαι, να πλένω σκάλες για παράδειγμα, και όχι να προσπαθώ να πείθω την αγορά για την αξία ενός προϊόντος, που παράγω με την καρδιά και την ψυχή μου.

9. Κανένας άνθρωπος της τέχνης δεν πιστεύει πως έχει καβαλήσει το καλάμι. Το καλάμι το καβαλάς είτε επειδή πιστεύεις πως γράφεις καλά, είτε επειδή πουλάς πολύ, είτε επειδή ακούς καλά λόγια από τους άλλους. Θα μπορούσα να προσθέσω κι άλλα πολλά. Αν διαθέτετε αυτογνωσία, μέτρο και σεμνότητα τότε μιλήστε μου για αυτά. Αν πάλι τυχαίνει να διαθέτετε και τα αντίθετά τους... με το ίδιο ενδιαφέρον θα ακούσω την απάντησή σας.

Το καλάμι το καβαλάει άνετα κι ένας διαχειριστής πολυκατοικίας, επειδή για ένα χρόνο του ανατίθεται η αγγαρεία να πηγαίνει να πληρώνει τους λογαριασμούς της ΔΕΗ της πολυκατοικίας, το συνεργείο καθαρισμού και να μοιράζει στα διαμερίσματα τις ειδοποιήσεις των κοινοχρήστων. Πάει να πει αυτό ότι, δεν χρειάζεται να είσαι συγγραφέας, ηθοποιός, πρόεδρος της Δημοκρατίας, golden boy, για να καβαλήσεις το καλάμι. Έχω δει οδηγό λεωφορείου πρωί στις 7.30 που πάει ο κόσμος στη δουλειά του να σηκώνεται από τη θέση του, να γυρνάει προς εμάς τους επιβάτες και με την οδοντογλυφίδα στο στόμα να μας λέει με υψωμένη φωνή, 'και μη μιλάτε στα κινητά γιατί με ενοχλείτε, και μη μ' ενοχλείτε εμένα γιατί ξέρετε ποιος είμαι εγώ; αφήνω το λεωφορείο στην άκρη και καλώ την αστυνομία, και πάτε καθυστερημένοι στη δουλειά σας και σας απολύει το αφεντικό! Γι' αυτό, ούτε κιχ!...' Έπεσε μια μούγκα μες στο λεωφορείο, όχι τόσο επειδή ψαρώσαμε, αλλά επειδή ήρθαμε ξαφνικά αντιμέτωποι μ' έναν καβαλημένο άνθρωπο τον οποίο τον αντιμετωπίσεις έτσι ακριβώς όπως επιθυμεί ο ίδιος, με το να τον αφήνεις δηλαδή να καβαλάει με την ησυχία του το καλάμι, χωρίς να τον ενοχλείς. Φαντάσου τώρα αυτόν τον άνθρωπο να του βγάλεις την οδοντογλυφίδα από το στόμα και να του δώσεις μολύβι και χαρτί και να του πεις, 'γράψε, ρε συ, ένα βιβλίο με τις εμπειρίες σου ως οδηγός, θα έχει επιτυχία...' Ξέρεις τι θα σου απαντήσει; 'Πού 'σαι, άμα γράψω εγώ βιβλίο θα το πάρει το Χόλυγουντ και θα το κάνει ταινιάρα!' Είναι θέμα χαρακτήρα, με λίγα λόγια. Το καλάμι δεν το καβαλάς επειδή έγραψες 10 πετυχημένα βιβλία, αλλά επειδή έχεις τις προδιαγραφές.

10. Ο συγγραφέας είναι ένας πνευματικός άνθρωπος της εποχής του. Ποιος λοιπόν θα έπρεπε να είναι ο ρόλος ενός συγγραφέα στα σημερινά

δισεκτα χρόνια που ταλανίζουν την πατρίδα μας; Εσείς τι ακριβώς κάνετε για να δικαιολογήσετε στον εαυτό σας και στους γύρω τον "τίτλο" σας;

Προσωπικά, έχω ευτυχήσει στη ζωή μου να έχω συναντήσει Δάσκαλο, εσωτερικό Δάσκαλο, της σοφίας, με το έψιλον κεφαλαίο. Σε αυτόν οφείλω το γεγονός ότι πίστεψα ότι μπορώ να γράψω. Κοντά του συνειδητοποίησα την έννοια της πνευματικότητας, του πνευματικού ανθρώπου. Πράγματι, ο συγγραφέας είναι ένας πνευματικός άνθρωπος της εποχής του ή τουλάχιστον αυτό οφείλει να είναι. Όμως, ένας άνθρωπος που έχει απλώς μια ευχέρεια στο γράψιμο σίγουρα δεν κατατάσσεται στους συγγραφείς και πολύ περισσότερο στους πνευματικούς ανθρώπους. Πνευματικοί είναι οι συγγραφείς εκείνοι που τον αναγνώστη τον περνάνε στη λύτρωση, που δεν του μαραζώνουν την ψυχή, που τον βοηθάνε να δει διέξοδο στα αδιέξοδά του. Σήμερα η παγκόσμια κοινότητα περνάει μία από τις πιο βαθιές και σοβαρές κρίσεις της. Έχει γίνει άνισος καταμερισμός του πλούτου με αποτέλεσμα τη μεγάλη φτώχεια από τη μια και τη συσσώρευση του πλούτου από την άλλη. Δεν χρηματοδοτείται η παιδεία, ο πολιτισμός και η υγεία, και σπαταλούνται υπέρογκα ποσά στα όπλα. Ανθεί το παραεμπόριο των ναρκωτικών και το δουλεμπόριο παιδιών και γυναικών. Εδώ ακριβώς δικαίως αναρωτιέσαι, πού στο καλό είναι ο πνευματικός κόσμος; Γιατί δεν μιλάει; Γιατί δεν διαμαρτύρεται; Πού είναι οι Δάσκαλοι με το Έψιλον κεφαλαίο; Και συνεχίζεις να αναρωτιέσαι: Μπας και δεν υπάρχει πνευματικός κόσμος, τελικά; Μπας και στερέψαμε από Καρκαβίτσες και Σολωμούς; Προσωπικά, έχω ακόμα πάρα πολλά κενά και ελλείψεις για να βρω τη δύναμη να κατατάξω τον εαυτό μου στους πνευματικούς ανθρώπους. Εύχομαι τα γραφόμενά μου κάποτε να με κατατάξουν. Προς το παρόν, η μεγάλη μου χαρά και ικανοποίηση είναι όταν παίρνω κριτικές από αναγνώστες των βιβλίων μου και μου λένε, 'διάβασα την Casta Diva και όταν τέλειωσα το βιβλίο ήμουν καλύτερος άνθρωπος...'

11. Κατά την εκτίμησή μου λογοτεχνία δίχως "έρωτα" και "θάνατο" δεν μπορεί να υπάρξει. Ανεξάρτητα με το αν ενστερνίζεστε ή βρίσκεστε απέναντι στην παραπάνω άποψη θα ήθελα να μάθω πως διαχειρίζεστε εσείς στην γραφή αλλά και στην ζωή σας τις έννοιες του έρωτα και του θανάτου;

Τεράστιες έννοιες αυτές! Έρωτας, θάνατος! Τεράστιες! Το θάνατο τον έθιξα αρκετά στην Casta Diva, έβαλα την τυφλή Μαρία, την ηρωίδα του βιβλίου, να βιώσει τον θάνατο μιας φίλης της μέσα από τη δική της 'εσωτερική' όραση και να εξομολογηθεί στον Πνευματικό της πώς αντιλαμβάνεται την απώλεια αυτή. Στο ίδιο βιβλίο επιχειρώ να ασχοληθώ και με τον έρωτα, πάλι μέσα από την τυφλή Μαρία, να τη βάλω να πει τι είναι έρωτας και τι φως, με δεδομένο ότι δεν έχει καθόλου εξωτερικές εικόνες. Καταλήγει στο τέλος να λέει στον καλό της, 'κάποτε Θεοτόκη μου σε ρώτησα τι είναι φως και δεν ήξερες να μου απαντήσεις... Τώρα, ξέρω. Φως είναι ο έρωτας, Θεοτόκη μου... Όποιος δεν έχει αγαπήσει, είναι τυφλός...' Αυτή είναι η θέση μου, Τάσο, αυτή της τυφλής Μαρίας. Στην προσωπική μου ζωή – μια που ρωτάς – το θάνατο καλέστηκα να τον διαχειριστώ απότομα και εις διπλούν, καθώς έχασα τον πατέρα μου και τη μητέρα μου μέσα σ' ένα χρόνο και τους δύο, με διαφορά έξι μήνες και ουσιαστικά ένιωσα να χάνω τον κόσμο... Μ' έσωσε το γράψιμο, ο πόνος μου γειώθηκε στις λευκές σελίδες που τις γέμιζα καθημερινά με τα γραφόμενά μου, έχει μείνει βέβαια ένα αγκάθι που αντέχεται και το οποίο ξέρω ότι δεν θα πάψει ποτέ να τσιμπάει την ψυχή μου... Δεν υπάρχει μεγαλύτερος έρωτας από τον έρωτα προς τον πατέρα και τη μητέρα, τους πρώτους ανθρώπους με τους οποίους έρχονται σε επαφή τα χείλη σου, όταν γεννιέσαι.

12. Μέσα από αυτή την συνέντευξη θα ήθελα να δώσω στους αναγνώστες μας την ευκαιρία να γνωρίσουν καλύτερα την συγγραφική σας τέχνη. Δώστε μας ένα δείγμα πέντε έως δέκα σειρών από κάποιο έργο σας.

'Ηθελε, όταν πεθάνει, η ψυχή της να βρει τη γαλήνη της ψυχής μιας αγίας. Τη μεγαλοσύνη που έχουν οι ψυχές αυτές. Και τη λατρεία τους για όλους. 'Ηθελε να γίνει θεία από ανθρώπινη, να αγκαλιάζει το πέλαγος η φροντίδα της, να πέφτουν μες στην αγάπη της τα μεγάλα άγρια κύματα και να γαληνεύουν, να μελετάνε το

όνομά της τα καΐκια και να βγάζουν ψαριές πλούσιες... Εκείνο που βαθιά μέσα της ποθούσε ήταν, όταν με το καλό πεθάνει, να αναδυθεί από τα ναυάγια του βυθού η αθανασία της ύπαρξής της και να σταθεί σαν φάρος σε μια άκρη του Αιγαίου, με γύρω της όλα εκείνα τα λευκά θαλασσοπούλια... Για πάντα. Και οι παλιοί ερωμένοι της, οι ναυτικοί, να ξεχάσουν το όνομα Βεατρίκη, να μη θυμούνται τα κατακόκκινα χείλη της, το μοναχικό, τρομαγμένο - σαν αγριμιού - βλέμμα της. Να λένε για εκείνη μονάχα πως ήταν καλή, πολύ καλή, μία ψυχούλα άγια...’
(Σαν Αγία του Αιγαίου - Διήγημα, Β΄ Βραβείο Πανελληνίου Λογοτεχνικού Διαγωνισμού Δημοτικού Πνευματικού Κέντρου Λέρου, 2008)

13. Τι σας έκανε να διαλέξετε το παραπάνω;

Η ταύτιση που νιώθω βαθιά μέσα μου με τη Βεατρίκη, την ηρωίδα μου, μια ελεύθερη μοναχική ψυχή κάπου στο Αιγαίο, που αναζητούσε στους άντρες να βρει την αγκαλιά που δεν χόρτασε του πατέρα της...

14. Θα ήθελα να μας μιλήσετε για τα όνειρα και τα οράματά σας που δεν είδαν ακόμα το φως του ήλιου, δηλαδή για εκείνα τα κομμάτια της ψυχής σας που έμειναν μέχρι σήμερα κλεισμένα στα συρτάρια της εσωτερικότητας παρόλο που θα ήθελαν πολύ να περπατήσουν την ύπαρξή τους στον παρόντα χρόνο.

Δεν κάνω όνειρα, καλέ μου. Όσο κι αν αυτό σου φαίνεται παράξενο... Και για να είμαι πιο ειλικρινής, έχω σταματήσει να κάνω όνειρα από παιδάκι. Πλέον, εδώ και άπειρα χρόνια, στη θέση που άλλοι κάνουν όνειρα εγώ κάνω κάποια κοντινά σχέδια: την Κυριακή - για παράδειγμα - το μεσημέρι, να πάω βόλτα με τις φίλες μου στο Μικρολίμανο, να πιούμε μπύρα, να φάμε γαρίδες σαγανάκι και να κοιτάμε τα γλαροπούλια που κατεβαίνουν χαμηλά στα κύματα. Και να φύγουμε νωρίς, πριν σκοτεινιάσει, γιατί η νύχτα μάς έχει κουράσει. Έως εδώ. Τίποτα πάρα πέρα. Γιατί, για να χρησιμοποιήσω και μια ρήση του σοφού λαού, ‘όταν ο άνθρωπος κάνει σχέδια, ο Θεός γελάει...’ Και να σου πω και το άλλο: με την Γερμανία να διαφεντεύει το μέλλον των λαών της Ευρώπης, με την τρόικα κρατικό ελεγκτή, με τις παγκόσμιες τράπεζες ουσιαστικά να ελέγχουν την οικονομία σε πλανητικό επίπεδο, και με τα πολιτικά κόμματα ανήμπορα ή άβουλα να χτυπήσουν τη διαφθορά, ας μου πει κάποιος πόσο ρεαλιστικό είναι κάτω από τέτοιες συνθήκες να κάνουμε όνειρα. Γι’ αυτό σου λέω. Μπυρίτσα και γαρίδες σαγανάκι στο Μικρολίμανο την Κυριακή το μεσημέρι. Για τη Δευτέρα δεν ξέρουμε.

15. Στην ερώτησή μου για το τι είναι τέχνη οι περισσότεροι μου λένε πως είναι ένα μεγάλο θέμα και πως θέλει χρόνο μια τέτοια συζήτηση. Έχετε όλο τον χρόνο να σκεφτείτε και να μου δώσετε τον δικό σας “ορισμό” για την τέχνη.

Τέχνη είναι να επωμίζεσαι το καθήκον να προσφέρεις στους άλλους, να γίνεσαι δοτικός και να δίνεις πνευματική τροφή στο συνάνθρωπο με την ίδια ευκολία και αγάπη που η γερόντισσα στο χωριό ζυμώνει ψωμί για την οικογένειά της και τους συντοπίτες της. Τέχνη είναι το στοιχείο εκείνο της ψυχής που βγαίνει από την ύλη, το σώμα, και ενεργειακά ενώνεται με την ανθρωπότητα, κατ’ επέκταση με το σύμπαν. Το ακριβώς αντίθετο είναι ο μισανθρωπισμός. Ζωή χωρίς τέχνη, χωρίς δοτικότητα, είναι σπατάλη. Ο Ελύτης έκανε τέχνη γιατί προσέφερε στον άνθρωπο τον πλούτο των νοημάτων των στίχων του, ο Σοφοκλής επίσης έκανε τέχνη, η Κάλλας, ο Φελίνι, ο Ντοστογιέφσκι, ο Θεοδωράκης, η Πολυδούρη. Όποιος ξέρει να δίνει, ουσιαστικά κάνει τέχνη. Μέσα από αυτό το πρίσμα και η γιαγιά μου έχει κάνει τέχνη γιατί στην Κατοχή έρχονταν τα πεινασμένα παιδάκια της γειτονιάς στο σπίτι της και εκείνη τα βύζαινε, τα έσωσε από το θάνατο, είχε γεννήσει πρόσφατα και είχε ακόμα γάλα, και το μητρικό γάλα έχει ακτινοβολία, είναι εσωτερική τροφή, γι’ αυτό και δεν μπορεί η επιστήμη να δημιουργήσει τεχνικό μητρικό γάλα. Τέχνη είναι η πνευματική τροφή που δίνεις στους άλλους.

16. Υπήρξατε “αιρετικός” στην τέχνη και στη ζωή ή για να μπορέσετε να προχωρήσετε συμβίβαστήκατε με το σύστημα αξιών, τις σκληρές απαιτήσεις και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της εποχής σας;

Δεν συμβιβάστηκα με τίποτα και με κανέναν! Και έχω αναλάβει τις ευθύνες μου. Τόσο στη ζωή όσο και στα βιβλία που γράφω συμβιβάζομαι μόνο με όσα κάνουν την ψυχή μου να ανασαίνει και να μην πνίγεται. Και παρατηρώ, όσο περνάνε τα χρόνια, τόσο πιο ασυμβίβαστη γίνομαι, τόσο πιο αυστηρό είναι το ξεσκαρτάρισμα που κάνω στους ανθρώπους που συναναστρέφομαι και στις ιδέες που ασπάζομαι. Μου είχε πει ένα άτομο πριν καιρό, **‘αφού έχεις το ταλέντο να γράφεις γιατί δεν γράφεις ένα βιβλίο όπως ‘οι πενήντα αποχρώσεις του γκρι’ να βγάλεις φράγκα**, και να το βγάλεις με ψευδώνυμο άμα ντρέπεσαι με το όνομά σου’. Στο επόμενο ξεσκαρτάρισμα που έκανα αυτό το άτομο απουσίαζε από τη λίστα μου.

17. Σήμερα δεν υπάρχουν μόνο πολλοί εκδοτικοί οίκοι και συγγραφείς, αλλά και πολλοί κριτικοί. Δεν είναι λίγοι εκείνοι οι συγγραφείς που γράφουν σε περιοδικά – ηλεκτρονικά και μη – κριτικές για το έργο των ομοτέχνων τους. Κατά πόσο ο μέσος αναγνώστης είναι σε θέση να διαχωρίσει την βιβλιοκριτική του ανθρώπου που κουβαλά σπουδές, γνώση και εμπειρία στις πλάτες του από εκείνη την γνώμη που προβάλλει την θετική ή αρνητική ενός έργου με μοναδικό ίσως σκοπό να εξυπηρετήσει τα προσωπικά του συμφέροντα και να διατηρήσει τις δημόσιες σχέσεις του στο βάθρο του προσκηνίου;

Ο μέσος αναγνώστης όχι, δεν θα μπορέσει ποτέ να διαχωρίσει τον μορφωμένο κι έμπειρο κριτικό βιβλίου από εκείνον που γράφει κριτική καθαρά από προσωπικό συμφέρον και εξυπηρετώντας κάποιες δημόσιες σχέσεις. Όμως, να κάνω κι εγώ μια ερώτηση: μας ενδιαφέρει τι αντίκτυπο θα έχει στο αναγνωστικό κοινό ένας τυχαίραστος κριτικός τάχα βιβλίων ή μας ενδιαφέρει τι αντίκτυπο θα έχει το συγγραφικό μας έργο στη συνείδησή μας; Να μεταφέρω μια κουβέντα του Δάσκαλου που ανέφερα πιο πάνω, ότι **ο συγγραφέας πρέπει να γράφει χωρίς να υπολογίζει τα αντίτυπα που θα πουλήσει το βιβλίο του και άρα τα χρήματα που θα βγάλει**. Ο συγγραφέας πρέπει να γράφει σκεπτόμενος ότι είναι ένας θεραπευτής που αυτά που θα γράψει μπορεί και να θεραπεύσουν έστω και έναν συνάνθρωπό του.

18. Ευτυχισμένες και δυστυχισμένες ώρες του παρελθόντος έρχονται στην σκέψη σας σε μια στιγμή προσωπικού απολογισμού. Η ευτυχία και η δυστυχία κουμπώνουν την ύπαρξή τους με την επιτυχία και την αποτυχία; Πως διαχειρίζεστε στον παρόντα χρόνο την χαρά και την λύπη του χθες;

Έχω μάθει τον πόνο του παρελθόντος, τα λάθη και τις απερίσκεπτες πράξεις να τα θεωρώ σπουδαίους δασκάλους μου και καθοδηγητές, που ήρθαν στο δρόμο μου για να με μάθουν κάτι, να με ωριμάσουν. Σέβομαι τη λύπη του χθες και την αξιολογώ ισότιμα με τη χαρά. **Μέσα από τον πόνο φιλοσόφησα τα πράγματα και προχώρησα**. Είναι σπουδαία υπόθεση να μπορεί ένα λάθος να σου αλλάξει όλη σου την κοσμοθεωρία και να σε οδηγήσει στο μέλλον σε πιο ασφαλείς ατραπούς.

19. Λένε πως η γραφή είναι μια εσωτερική ανάγκη του συγγραφέα. Τα τμήματα δημιουργικής γραφής βοηθούν αυτή την ανάγκη να βγει προς τα έξω με τρόπο που να διαμορφώσει σταδιακά την μοναδικότητά της ή της δίνουν μια μορφή – φόρμα πάνω στην οποία το υποκείμενο θα στηρίξει την ασαφή ύπαρξη της καινούργιας γνώσης και θα προχωρήσει;

Σίγουρα τα μαθήματα δημιουργικής γραφής καλό κάνουν, κακό δεν κάνουν, ακόμα κι αν ‘φορμάρουν’ την ανάγκη για γράψιμο και την απομακρύνουν από τον μοναδικότητα και τον αυθορμητισμό. Όμως, κακά τα ψέματα, ένας Ελύτης, ένας Σεφέρης, μια Μαρία Πολυδούρη, ένας Ίταλο Καλβίνο, δεν θα είχαν ανάγκη από σεμινάρια τέτοιου είδους. Το ταλέντο ενός Καββαδία θα εκφραζόταν έτσι κι αλλιώς ακόμα κι αν ο Καββαδίας θα έπρεπε να δουλεύει όλη μέρα στον ασύρματο ενός караβιού και να έβρισκε λίγο ελεύθερο χρόνο να γράψει τις νύχτες στην καμπίνα του.

20. Το “είναι” και το “φαίνεσθαι” ενός πετυχημένου συγγραφέα μπορεί να μπει στα καλούπια του κονφορμισμού και να δημιουργήσει; Στην λέξη

πετυχημένος θα ήθελα να δώσω την έννοια του πετυχημένου δημιουργού που είναι αποδεκτός από το συνάφι και τους αναγνώστες του.

Το 'φαινεσθαι' στο πεδίο της λογοτεχνίας δεν μας αφορά. Μας αφορά καθαρά το 'είναι' και μόνο αυτό. Επίσης, το αν ένας επιτυχημένος δημιουργός είναι αποδεκτός ή όχι από το συνάφι του, να το προσπεράσουμε και αυτό. Μέλημα των δημιουργών πρέπει να είναι να υπάρχει ειλικρινής και τίμια σχέση ανάμεσα σε αυτούς και στο αναγνωστικό κοινό στο οποίο και απευθύνονται.

21. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω και να κλείσουμε την κουβέντα μας με κάτι δικό σας. Κάτι που θα βγαίνει από τη ψυχή σας και θα θέλατε να το μοιραστείτε με τους νέους ανθρώπους αυτής της χώρας... αλλά κι με εμάς τους λιγότερο νέους.

Με απασχολεί η εικόνα της θάλασσας της Μεσογείου με τα άψυχα σώματα των παιδιών και των γονιών τους που επιπλέουν άψυχα. Όταν περνώ από μια καφετέρια και βλέπω νεαρά παιδιά να πίνουν ανέμελα τον καφέ τους αυθόρμητα γίνεται ο συνειρμός μέσα μου και ο νους μου πάει στα νεαρά παιδιά της Συρίας. Τι θα απογίνουν άραγε αυτά τα παιδιά της Συρίας και της κάθε Συρίας του πλανήτη, τα παιδιά που βαδίζουν για μέρες δίπλα στις ράγες του τρένου οδεύοντας προς μια ουτοπιστική και ανέφικτη καινούργια πατρίδα... Επίσης, και τα παιδιά της καφετέριας, τι θα απογίνουν... Γνωρίζουν άραγε ότι τους παραδίδεται ένας κόσμος με φτώχεια, πόλεμο, ανεργία, άνιση κατανομή του πλούτου και στυγνή εκμετάλλευση από τους παγκόσμιους τοκογλύφους, ή οι μπάφοι που παίρνουν τα κρατάνε μακριά από την πραγματικότητα; Κάποια ερωτήματα για μένα είναι σκληρά και αναπάντητα.

-Πληροφορίες για την Β. Μ. [εδώ](#)